

БРОЈ 10 ЛЕПТА

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампања се налази у Франковој улици бр. 29.

Власник
КРСТА Ђ. МИЛЕТИЋ

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке на влашћују се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

Парчета хартије?...

II.

Кајзерови весници, који објављују његовом народу, да је Русија 1877. године прегазила Румунију, не хтедоше рећи, јер нису имали рачуна да кажу, да та држава нити је била неутралисана земља, нити је поступак Русије имао ичега сличног са гажењем белгијске неутралности.

Јер је велика разлика између једне неутралне и законима међународног права неутралисане земље. Неутрална земља је просто она, која у рату двеју или више држава не учествује. Она то обично сама изјављује и довоље јој је, хоће ли и докле остати неутрална.

Улазом руских трупа у Румунију, које се то једино тицало, ова је не само трпела, већ се овом кораку убрзо и сама придружила и заратила са земљом, којом је и Русија била зарађена.

Какву вредност има дакле онај немачки разлог при правдању повреде белгијске неутралности?

Разлози зашто се једна земља неутралише, врло су крупни и такав случај је редак. У Европи постоје свега три земље са загарантованом неутралношћу: Белгија, Швајцарска и Мали Луксембург. (Андора и Лихтенштајн само су локално загарантоване између суседних земаља, под чијом су и заштитом). На неутралности ових трију земаља почива равнотежа Европе и у даљим последицама целог образованог света. Закон о њима чини интегрални део закона и осталих земаља. Ко повреди њихову неутралност, повредио је и законе своје рођене земље.

Због крупних разлога са којим је овај закон постао, повреда његова повлачи тешке последице, као што то доказује и данашњи рат. Јер онај, ко прегази Белгију, држи уједно и најважнији део суседне земље. Да је Француска прегазила Белгију, нарочито да је то чинила изненада као Немачка, бојеви би се данас тукли у Вестфалији, а ве-

роватно још и даље, до Саксонске, као што показују примери Наполеонових ратова. Белгија, која не би била неутралисана, била би управо кориснија по Француску, а насупрот, неутралношћу Белгије више је погођена Француска него Немачка. С тога је злочиначки поступак Немачке за још већу осуду.

И зато не изненађује што је Немачка, прегазив Белгију, доспела до пред капије Париза. Тим је већи значај победе на Марни. И онога дана, кад наши Савезници буду узели целу Белгију, Немачка ће капитулирати или ће ићи у пропаст.

Сличан је случај са Швајцарском. Италијанац који држи њу, држи половину Баварске, а Немац или Француз узев њу, узеве олако целу Ломбардију. Снага ове теорије још се повећава ако се изврши препад.

Ради избегавања оваких брзих и великих катастрофа, ове су земље законима суседних земаља неутралисане.

И сад, шта је Кајзер урадио? Не само да је погазио један од најважнијих светских закона, него је то извршио препадом. Одмах, као други корак, заробио је луксенбуршку кнегињу, која није никаква политичка личност, и држи је у заточењу. Затим је припретио Швајцарској и до мало те није Хинденбург, који је на тој страни већ вршио извиђања, учинио и ову лудост, да га није одвратила и сувише велика ризичност поред већ знатно опалих снага немачких. А мала Швајцарска, не само што се није поплашила, него је са индигнацијом одбила немачке прохтеве, као што је то чинила и Србија у своје време. Из свега тога Кајзер је могао видети да је свет, цео свет, и велико и мало, почев од једне слабе женске па до највећих држава, решен да прокламује крај државних пустоловина.

И као што су Нерон и његови одвратни наследници на убрљаном римском престолу оста-

ли у историји типови тирана крволока и лука, Иван и Луј XI тирана твораца, Наполеон славољупца, тако ће Виљемово име значити тиранина разбојника.

Немци су већ дали историји један тип; то је била она комична дуодец држава (земља дванаестог реда), са својим серенисмом на челу; мале државице са два-три села и једним »владачким замком«, строгим дворским церемонијалом и уображеним министрима. Ове је државице време прогутало и данас се о њима причају само анегдоте о њиховим будалаштинама и њиховој смешној напућености.

Морал света, који има своју еволуцију као и све друго што је живо, дакле и напредак, оборио је значај тираније као државног фактора, циљеве »који оправдавају средство«, макијавелизам, право силе над правом, снаге над памећу, злочина над савешћу. Та начела пролазе још као фантоми само кроз ограничене, болесне, заостале или неискусне мозгове.

Али прошла су времена кад су коњи могли бити постављани за председнике сената, честити људи оглашавани за злочинце са »државних разлога«, и мале националне државе прогутане у интересу породичне силе (хаусмахт). Истина остало је још доста ђубрета, али људска савест, која се развија, збрисаће га. У то ђубре спада и Кајзер са свима његовим Константинима, Софијама и Фердинандима, и он ће бити збрисан као свако друго ђубре.

Нека ником не изгледају ове речи сувише јаке. Напротив, оне су сувише бледе према фактима. Где би људски језик имао довољно речи, да изрази нискоост на пример једног Калигуле?

А ми смо у горњем навели само два-три факта. Куд би нас одвело да набројимо све. Међутим, ради одбране наших израза морамо да наведемо још један револтирајући поступак, случај са Црвеним Крстом.

Ст.

ТАЈМС О ЗАЈЕДНИЦИ

Лондон, 7 нов.

Тајмс доноси један извештај из Вашингтона, у коме се излаже мишљење америчких војника и политичких кругова о последњим дегађајима на италијанском фронту. Ово је мишљење веома интересно, јер ним долази из ердине, која је веома удаљена од европских разбојишта и, према томе, у стању да са већом непристрасношћу разматра овај велики конфликт.

У Америци верују да међу европским савезним државама постоје нека деликатна питања о престижу, која су спречила сваку успешну акцију, и то у моментима, кад је она била најпотребнија.

Вашингтонски дописник Тајмса вели, да су амерички војни кругови уверени, да би савезници загосподарили путевима који воде за Беч, да су ову помоћ коју сада шаљу Италијанима да би задржали непријатељску инвазију, упутили онда, кад се италијанска војска налазила 40 километара пред Љубљаном.

У Вашингтону се — вели дописник — овај немачки успех приписује томе што није било кооперације између Француске, Енглеске, и Италије. Да је једна врховна власт свију саве-

зника управљала операцијама, до овог непријатељског успеха не би било дошло.

ТРОЦКИ—БРАУНШТАЈН

Лондон, 8. нов.

Једна депеша из Вашингтона јавља, да је Троцки, главни вођа максималиста, озбиљно познат америчкој полицији. Право име овог фанатичног демагога је Браунштајн.

Док је још био у Њујорку искључиво се дружио са немачким социјалистима и сигурно је, пре повратка у Русију, добио инструкције од немачких агената, који су га увек добро плаћали.

На путу из Њујорка за Русију, у Халифаксу, британске власти су га ухапсиле, али су га опет пустиле у слободу на захтев руске владе.

ЦАР У ОПАСНОСТИ

Париз, 8 нов.

Новине докосе вест, да је аутомобил којим се Цар Карло враћао из Горице, заглибио у једном набујалом потоку. Шофер и један подофицир из пратње цара пренели су цара из аутомобила до обале потока, али у том часу просела се земља на обали и они се си скупа нађоте у вртлогу. Принц Фридрих од Парме скочио је у воду и после тешког напора успело му је да спасе цара од очите смрти.

После повлачења

Пут у Малмезон води нас преко Ваји. Љупка долина, некада увек уоквирена свежим зеленалом, данас представља само суморну, очајну пустош: све су куће порушене, а нема ни једног дрвета кога граната није докочила.

Одмах до села Ези, поред једног пропланка, види се суморна поворка немачких заробљеника. Ми се заустависмо да видимо те бедне остатке најлепших кајзерових пукова. Сви су били скроз прокисли и каљави. Око врата висила је свакоме кутија за маску. Они су сви били врло млади. Нарочито су бедно изгледали заробљеници, који су некада припадали кајзеровој гарди. Један од њих сув и дугачак као гладна година, посматрао нас је својим крупним тупим очима, два великих округлих наочара. Одличан примерак арогантне немачке културе.

На лицима свију њих уредила је гвоздена дисциплина свој жиг, она страшна дисциплина, која је једина била у стању да их изложи нашој пакленој ватри. Поред ње о ставала је још и беда свој

траг на њиховим испивеним образима.

Ту је Малмезон. Са муком проокрчисмо пролаз. Граната, која је експлодирала на тридесет метара од нас, беше га затрпала, а нас засула земљом и камењем. Овако су нас поздравила немачке батерије. Од утврђења остале су још само рушевине. Још где где нађете на коју хелију, у коју се сада склонили наши добровољни Зуази.

Стао сам више једног кланденца и посматрам предео. Испред тврђаве, поред кратера које су изриали наши тешки топови, настаје благ нагиб, иза кога се диже влашки врх и море непрегледне магле, у коме наше очи узалуд траже да назиру силуету Лаона.

Десно се пружа долина Ајете и канал, иза кога се дижу пусти бедеми, начичкани црним гранатама. У њих се беше непријатељ повукао да очајно напада изгубљене положаје. По зади су опет наше лиије, које покривају облаци аероплана.

У повратку ударило косо

преко камењара Боери, тражећи улазе у подземље хелије које су порушили и затрпали наши топови. Ко зна, можда је који немачки гарнизон остао закопан под овим рушевинама?

На једној литици висе једна лешина. Из суре безличне масе стрчи једна воштана рука. Беше се навукао из ирачне дубине, у којој су сви његови другови нашили смрт. А мало подаље један градић, митралеско гњездо, који су разорили неимпозитивни пројектили једног мерзера.

ВАЗДУШНА ПОШТА

Рим, 5. нов.

Комисија за ваздушну поштанску службу поднеће ових дана предлог, у коме ће бити изражен општи план, како има да се уведе у Италији ваздушна поштанска пруга.

Потврђује се да ће министар Фера на основу овог предлога дати коначну реч о овој служби.

КЕРЗОН И БОНАР ЛО

Лондон, 6. нов.

На уобичајени годишњи банкет у част Лорда Мера, дошли су посланици Италије, Француске и Сједињених Држава.

При крају банкета говорили су Лорд Керзон и Бонар Ло.

Лорд Керзон је рекао да се победа може извојевати само сложном сарадњом свих Савезника. »Данас се 17 држава бори против Централних Сила са убеђењем, да не може бити слободних народа, док се не уништи дух, који води Кајзера и народ немачки.«

Керзон је споменуо патње Белгије, Србије и Румуније, додавши да је малена Грчка, са Вензелосом на челу, на

путу да преброди све сплетке.

На крају је Керзон споменуо да су Савезници три године тукли заједничког непријатеља једним срцем и једним умом, а у будуће треба га тући поглавито једном стратегијом на једном заједничком фронту.

Затим је говорио Бонар Ло. »Будућност Русије је данас затворена књига, али не треба о чајавати, јер су Руси велики народ.«

О општој војничкој ситуацији Бонар Ло је утврдио да Споразум не може, као што Немачка чини над својим Савезницима, вршити контролу над војскама својих Савезника, јер сви Савезници сачињавају Лигу слободних народа, и он чврсто верује у успех међусавезничког војног Савета.

»Нико од нас — наставио је Бонар Ло — не мисли да потцењује важност непријатељских напада против Италије, али ако се цео фронт од Ла Манша до Јадрана буде заиста сматрао као један једини фронт, онда овај напад на Италију и не би се могао назвати неким злом.

Најзад Бонар Ло каже, да једини пут који води миру је онај дуги и нестални, који води ка победи. Све зараћене странке иду напред, повијајући се под теретом. Тиче се само тога, да се дозна ко ће пасти на земљу. Бонар Ло је изјавио да има чврсту веру у темперамент енглеског народа и у праведну ствар слободних народа у борби против деспотизма.

У осталом пацифисте тврде да би се сва ова питања могла решити за зеленим столом. Зар би Немачка икада пристала, на пример, на то да успостави стару Пољску Краљевину или бар онај део старе краљевине, која је по карактеру и народности био чисто пољски?

Немачка на то не би пристала.

И с тога је бескорисно и говорити о зеленом столу.

Осим тога предговорници пацифисте рекли су, да смо ми изменили ратне циљеве и да смо од ових народа, који никад нису објавили ове циљеве.

А ја кажем, да народи, који нису јасно изнели циљеве ратне, нису Савезници, већ централне силе. Ја сам изложио ратне циљеве Савезника у свом говору почетком ове године.

Док су Сједињене Америчке Државе биле неутралне председник Вилсон тражио је од централних сила да изложе своје ратне циљеве, али оне не одговореше.

Одговор централних сила на Папину ноту доказао је да ове не могу или неће открити своје ратне циљеве.

Папина нота била је врло јасна у две тачке: о Белгији и о Пољској. Централне силе не одговореше ни на једну. Дакле, ко може и шта нама да пребацује?

Један говорник је приговорио да су британски ратни циљеве империјалистички.

То не стоји. — Зар је империјалистички желети независну Пољску? Зар империјалистички видети Јерменију слободну од турске тираније?

Значи ли бити империјалиста ко тражи да се Елзас и Лорен врати Француској, да Италија приврати на своје крило своју децу по раси, култури и језику, а да Румунима управљају Румуни?

Зар смо империјалисте кад тражимо да целокупна српска раса постане једна уједињена велика сила и да цвета? У свему овоме нема ничега империјалистичког.

Ми се боримо за циљеве целоме свету познате и приправни смо наставити ту борбу неограничено све докле не будемо постигли велике и праведне циљеве.

НОВОСТИ

БИТОЉ ПОД ВАТРОМ

5. ов. мес. у Битољ је пало 20 граната којом приликом је погинуло једно дете а рањено је два.

6. новембра, на дан годишњице заузећа вароши, Бугари су извадили, које на варош које на варошку периферију, 194 гранате. Један човек и једна жена су рањени а оштећено је четири куће.

ЗНАТЛИЈАМА

Знатлије, који су на пољама, а до сада се нису јавили Занатској Комори у Паризу, треба да се јаве Кости Димићу обв. пошта бр. 999 са назначењем: где су и какав занат радили, у коме месту са тачном адресом члана порођаце, коме треба да се пошаље помоћ.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

Немци су напали француске положаје северно од шуме Корлер, на ширини од једног километра. Напад је пропао. На неким местима Немци су били успели да уђу у француске ровове на врло малом простору, али су против нападом одмах отерани.

Извештај Штаба Источне Војске. — Ноћас је одбијен бугарски напад у области Вардара. Данас наизменична канонада, која је на неким тачкама по некад врло јака.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Јутрос смо извршили серију операција између Сен-Кантеа и Скарпе. Оне су довеле до повољних резултата. Знатна количина материјала и много заробљеника пало је у наше руке, али још није број утврђен.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ЦИРИХ. — Из Берлина јављају да је одржан крунски савет под председништвом Кајзеровим. На њему су учествовали сви пруски министри, министри царевине, Хинденбург, Лудендорф и шеф маринског главног штаба Ролцендорф.

ЛОНДОН. — Г. Лојд Џорџ изјавио је јуче у Доњем Дому, да је само прошле суботе потопљено пет немачких сумарена, и да сумаренски рат не треба више никога да баца у бригу.

ЊУЈОРК. — Закључен је нов уговор између Северних Сједињених Америчких Држава и Јапана, по коме се Америка обвезује, да снабде Јапан довољном количином челичних плоча за израду ратних лађа. Са своје стране Јапан ће уступити савезницима велики број трговачких лађа и узети много већег учешћа у борби против сумарена.

РИМ. — Дописник »Секолас« јавља из Петрограда свом листу:

Керенски и Терещенко дуго су конференсали са италијанским амбасадором. Руски министар спољних послова рекао је да Русија с обзиром на данашње војне догађаје, не може остати неактивна. Тешко је за сада нешто поузданије предвидети али треба много полагати на руско-румунски фронт.

ПARIЗ. — Јуче је у свима француским школама поменуто име капетана Гимеа, и прочитано писмо Контела Брокера у коме пише о својој славној другу.

РИМ. — Са савезничким трупама дошао је у Италију Галски Принц.

Фронт у Палестици. — Генерал Аленби јавља да је коњина заузела Бејрут и Фахту. Пешадија се налази на висовима Јудеје и стигла је на 16 миља од Јерусалима.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

У области Мелете наша одељења извршила су јуче успешна извиђања и задобила 306 заробљеника, од којих су 8 официра, и запленила 5 митраљеза и више стотина пушака.

На острву код Фолне, на Пјави, запленили смо 3 митраљеза и велику количину пушака.

Арбански фронт. — 5. октобра у зору у долини Војуше, непријатељске снаге нападе су мост Цифлик Хиерис. После живе борбе, непријатељ је био приморан да се повуче, остављајући нам у рукама једног официра и више војника.

ВАШИНГТОН. — Америчка транспортна лађа »Финленд« торпедована је при повратку у Америку. Штета је незнатна. Лађа је успела сама да стигне у једно страмо пристаниште.

ЊУЈОРК. — Амерички листови коментаришу оптимистички маневре генерала Петена на западном фронту. Г. Бекер је изјавио да је сада италијански фронт саставни део западног фронта.

АМСТЕРДАМ. — У недељу је у Берлину дошло до врло великих нереда због мешања полиције у велику демонстрацију у корист мира. Борба светлосне и полиције била је врло озбиљна и има много мртвих и рањених.

РИМ. — Краљица Јелена уступила је стан принчева у Квириналу за избегличку децу.

ЛОНДОН. — »Тајмс« јавља из Вашингтона, да је учињен један одличан проналазак за одбрану од сумарена. Лађе ће моћи око себе на широком простору да рашире маглу, која необично личи на природну.

ЛОНДОН. — Петроградски дописник »Дејли Телеграфа« јавља да тренутна победа максималиста није била потпуна, јер су кадети и Козаци дефанзивно одбили да сарађују на покрету.

РИМ. — Немачке трупе стално придлазе на италијански фронт. То се могло констатовати и на фронту и у њиховој позадини.

ПARIЗ. — Лојд Џорџ ће доћи у Париз да присуствује савезничкој конференцији и дуго ће се саветовати са Клемансом. Врховни Ратни Савет ће такође учествовати на конференцији.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ 7. новембра ништа важно

БАЛФУРОВ ГОВОР

Лондон, 7. новембра.

Приликом расправе о кредитима а одговарајући на интерпелацију, коју је управо Лад Шмит, у име малог броја пацифиста, о ратним циљевима министар спољних послова, Балфур, изјавио је, да овакве дискусије не воде никако чачном миру.

»Сви предговорници пацифисте говорили су тако, да изгледа да Велика Британија наставља рат само да поврати Француској Алзас Лорен. — То је криво тумачење општих појмова.

Сасвим природно да ми желимо реституцију Алзас и Лорена. Ми се боримо за то али то није ни једини ни засебни наш ратни циљ. Пре свега ми се боримо, да Европа буде ослобођена опасности немачког милитаризма. И ради тога, а и ради саме ствари, ми желимо да видимо измењену географску карту Европе на тај начин, да свака народност бу-

де могла живети и управљати собом онако, како сама буде нашла за најгодније и најкорисније за свој историјски развитак а према својим духовним и интелектуалним потребама. »У интерпелацији пацифисте говоре о Белгији.« — додаје Балфур. »Природно је да смо ми, сви у Великој Британији и у целом свету сложни у томе да треба реставрирати Белгију, обновити је, а што не мисле сви у Немачкој. Пацифисте помињу много о демократизацији држава. Изгледа као да су они за то да воде рат, док се демократизују све државе! (веселост у дворани).

Ја сам један од ових који необично топло желим, да видим целу Европу демократску слободну, али Њасам никада ни помислио да би било корисно ни могуће, да једна држава диктира другој форму владавине.